

**Nwa' wvù Baul to saᅇε ê kentaashε
ke
Galεshia
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu Galεshia
wvun e**

ε to nu seke bó to kεwεε wase keefewci saaka wvù jee wvu εkumε Jisos, ε bonyii bò yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke nε kεw no too bô n'yεεyi wvù nu ε bó keᅇke ke keεgεεlè bonci bo Muses e bocii, εfey mvunciim keetfuuse bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew é bó sε no nu bonyii bo Klistu le bo cεεy cεεy.

Nwa' wvun wvù Baul to saᅇε fô bonyii bo Galεshia le to nu keetee bvufee bvubole le bvú ekase etu yî fiεε fi lεᅇ e. No wvú nu waa ntum Jisos nonεn, wvú ε mum ε no saanke gene fwe dunji naa ntay le Nyo' joo wee le wvú nu teytey ê wvú ejise ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Klistu le.

Bikuu bi mwεεm e ê ᅇwa' wvun e

1:1-10 Kenkεwεε

1:11-2:21 Mvunᅇgay mvu Baul e diεwε waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 ε Baul jeme εkumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bò è nu bo Klistu le nu ε buy wase yî bvunfaw e ε no yuuke wase ε è nu Keyoy ke Yuule le

6:11-18 Kemεse

¹ Nwa' wvun saᅇ me wvù Baul, waa ntum Jisos

Klistu. Ke me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me kenεε nya mvungay ê me ke. E to tum Jisos Klistu bô Nyo' Ice wvù to bvuseε wvú yî kpwe le.

² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bô nu fεn bee bó gayte ben bintaashe bi bonyii bo mbee le bi won wvù Galeshia le.

³ Nyo' Ice bô Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù λεεtene.

⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyaε ekole kew nje bibefe bisεbeene wvu le wen ebvuse beene can won kebefε wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seysεε.

⁵ Bvukuke bvucii nu ε è keηke wvú sekecii se ηka. Fí enù nonen.

Saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu mey ke mwaan

⁶ Diuw yumte lo me le ke keseen keseen nen ben nu ε ne wase ε no bansee jim ê Nyo' wvù to tenεε ben nje fitele fi jee fi Klistu keηke fô ben e, ε no bii ε è nu saaka wvù jee wvumvu le jεεy.

⁷ Ke è nu le saaka wvù jee wvumvu bvuu nu lo dvú jεεy ke. Fí nu ke lo le bonyii bomew gomte keebvunsee bvufee bvunen, beete bô saaka wvù jee wvu ekume Klistu.

⁸ Me ε no ηgayte le é è cim to naa bese kenεε nceenda Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεεy ê ben se è nu wvuε wvù bese to fewceε ê ben, é mwεten tuu lon!

⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu κε fó ηgayte λε, é wee nε ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεεy σε è nu wvuεε wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu λε lon!

¹⁰ Ben kpwaake λε me ηgomte λε é ebenseè bonyii me nuu λε é ebenseè Nyo' λε? Nuu λε ben kpwaake λε me ηgomte keenjeεε λε bonyii eyuukè njon e? Ε è be nu λε me ηgomte keenjeεε λε bonyii eyuukè njon, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu κε.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to duñci Klistu ê wvù

¹¹ Boom bo bwεεm e, me ηgomte λε ben ekiεε λε κε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewcεε ê ben nu fiεε ε fí to buy ê wee wvu wum κε.

¹² Κε me nto n'yuw diuw wee mvu le, ε κε è to yεεyi wee me dvú κε. Ε to duñci Jisos Klistu ê me.

¹³ Me njemyi nen ε ben to yuw wase no keñge kem to shee nu seke me nto mbεε yî nce won wese Bojuu le. Me nto ηké no mbone bikaa εjim jo bintaashε bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ηgomte keenfiwsε naa lo bí.

¹⁴ Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem entelen jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yî nce won bo'iceε bosese le.

¹⁵ Geenεn ε Nyo' to baa wase me gεε ε me mbεε ê bwεεm εshem. Ε fitele fiew fi jee ke ge ε wvù tee me.

¹⁶ Ε wvù ke duñce Waa we ê me no wvù to shieele, wvu λε me enghanè nfewci ekumε wvù ê

bonyii bô yaa nu κε Bojuu. No wvú to duηcεε nonεn, ε me nfanε n'yaa embvuu enu lo keembife fiεε ê wee wvu wum κε.

¹⁷Κε me nto mbaa emben tεn Jelusalεm keen'yεn bonyii bô to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e ê me fwe κε. Me nto nε ηγεn fiem ε è nu Alεbia, ηke nε jó ηkase ntu jim Damaskus.

¹⁸Ε è ke no nu εjim jo bilum bitεte ε me mben Jelusalεm λε bee Bitakiεεnεn bikuu. No me mbenεε, ε bee wvú ce εdiuw yuufe ncow εtin.

¹⁹Me nto mbaa embvuu en'yεn wee mvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e εfey Jεm wvù waa bwee Tata wesebeene wvù Jisos e κε.

²⁰Fiεε fi me nsaanke fin nu kecεεy, ε Nyo' kee λε κε me mbiayte lo κε.

²¹Ε è ke no nu kefew kemew e, ε me nε ηγεn ê biba bì Silia bô Silishia le.

²²Sekekiε to nu ε bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi ê keba kè Judea le yaa kee wase me εjise κε.

²³Bó to yuuke κε lo ε bonyii jemyi λε, “Wee wε wvù se bone bikaa ê beene εjim ghane wase keseen fewci λε bonyii elese fitele yí Klistu le, ε è nu fiεε fi wvù se shee gomte λε wen efiwε lo.”

²⁴Ε bó yuw nonεn no tumte monkum mo Nyo' le yí fiεε fi wvù γεε fô me le.

2

Ε boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvù Baul to fewci

¹ Ε è ke no nu εjim jo bilum yuufe ncow binεw, ε me mbvuu mben Jεlusalεm bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus.

² Me nto mben kefew kin e ε è duηci Nyo' le me emben. No me mbenεε, n'yεn bonyii bò bó to kee bó le è nu bikuu le, ε bee bó lewse ye, ε me njike saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewci ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu ê bó εjise. Ε me nto ηge nonεn wvu le fo lemme di me nu ε nlem wase bò di me mbεε nlemte ke ela εcici κε.

³ Ε bó yuw nonεn, fanε yaa eleeme le bó etfuse Taytus yew wvù bee wvù to nu ε è nu naa wee Glek κε.

⁴ Ε è to baa nu nje bonyii bomew bò to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bò to wεεntεnεε ley fô bese to nu, tu κε bó to bee ejemyi leyte ê fifie fiεε le κε. Bó to to diεwε boηkee le keeyεn no bese gee wase mwεεm wasewase nje bese nu ε taashε bee bo Klistu Jisos. Ε bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e.

⁵ Ε bese fanε yaa bee naa lo fiεε fi bó to too dvú caan κε. Ε bese to ge nonεn wvu le bese gomte keεgεε keceεy kè è nu ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le wvun fô ben e.

⁶ Ε bonyii ba bò bó to kee bó le è nu bikuu, (κεnεε bó to nu la, κεnεε la, tu κε fifie κεηke fiεε fô me le κε, njefo κε Nyo' duηci kejeεy jεεy κε.) Boba bonyii bò me ηgayte, bò bó to kee le è nu bikuu to baa ebise fiεε yî fi me nto nfewci le κε.

⁷ Geenεn, ε bó kaa yen le bó nu ε nya saaka wvù

2:1 Lem 15:1-19   **2:1** 1Kol 15:2; Fili 2:16; Lem 4:36; 2Kol 2:13

2:2 2:6, 9   **2:4** 1:7; 5:1, 13; Lem 15:1, 24; 1Kol 9:21   **2:6** Lum 2:11   **2:7** 1:15-16; Lum 1:5

jee wvù wvu Nyo' can yem e le me enfewcì ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, leŋleŋ no bó nu e nya ê Bita le wvú efewcì ê Bojuu.

⁸ (Nyo' wvù to nyaε mvungay ê Bita le wvú elemtè lemme din fô Bojuu le, nu ke wvú wvù to nyaε ê me le me enlemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.)

⁹ E bó dioo yen je yì Nyo' nu e buw me jó, e Jem bô Bita noo Jon bô bó to kee le è nu dikfuy di bonyii bo mbee le mum nya ebo ê bee Banaban keedunçe le bee bó lemte yì fiεε le fimwaan, le bese egen le elemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, é bó elemtè fô Bojuu le.

¹⁰ Fiεε fi bó to gayεε to nu ke le bese ekumyì Bojuu bo kefufe le. E fifin nu fiεε e me nto ŋkoonke naa baay keengee.

E Baul saw Bita Antiok

¹¹ Geenε ε è ke no nu kefew kemew e, ε Bita ke nε to Antiok, ε me nsaw wvú ê bonyii ejise njefo wvú to nu e jay baay.

¹² Fí nu le wvú to yaw to no diekene bô bonyii bò yaa nu ke Bojuu, yaa nyaake ke. E bonyii bomew bô Jem to tumεε ke dioo to, ε wvú mum kew no guute ye jim, ke nε gawsεn, faŋε yaa bvuu diekene bô bó ke. E wvú to gawsene nonεn njefo wvú to fane ŋgoo yì to ké no leeme ke le bó keŋke keetfuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew é mwεten se no nu wee Klistu.

¹³ No wvú ge nonεn ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu Bojuu mum beŋεn gee diew didvu le. E naa Banaban keβεε mum bi ten gee dibole didvu le.

14 Ε me ndioo n'yeη le ke gee dibole bii ceey ceey no saaka wvù jee wvu ekume Klistu dunçi ke, ε me mum ngay ê Bita ê bó bocii ejise le, “Wo nu wee Juu, cee wase diewe wee wvù yaa nu ke wee Juu le, ε no gomte keekane bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bó eceè diewe Bojuu le nee le?”

15 Me nto njemyi ê Bita nonen ε è nu keceey le bee bó nu boom bo Bojuu le bo won e. Ke bese nu bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò bó yene le è nu bonyii bò befe ke.

16 Geen en ε bese kee ke le ke Nyo' joo wee le wvù nu teytey njefo wvù geele bonci bo Bojuu le ke. Wvù joo njefo wvù nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le. Ε bese kebee ε lese ten fitele yî Klistu Jisos e wvu le bese enù teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bese lese yî ye le, ε è yaa nu nje bese geele bonci ke, njefo ke wee geele bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvù le wvù nu teytey ke.

17 Ε bese momte keenu teytey ê Nyo' ejise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii ε bvuu ε no yene ke le bese nu bonyii bò befe njefo ke bese geele bonci bo Bojuu le, tu fi fen nu le Klistu tomte kebefε? Ke fi nu naa lo nonen ke!

18 Ε me ne mbvuu ε no n'yoote fiεε ε me nto nsâw wase, tu fifie dunçi le me njaye lo.

19 Fiεε fi nu, nu le ê keba ke bonci le nu ε me nu wase ηkfusay, ε è yu bonci me, me ε ηkpwe wvu le me enceè wase no Nyo' gomte.

20 Ε nulo é me engay le bó to nu ε ta wase me yî kentam e ε me ηkpwe bee Klistu. Ke nshii wvù me

ηκεηκε keseen bvuu nu wεm κε. Ε cee wase Klistu yî yεm e. Ε nshii wvù me ηκεηκε keseen yî yεm e nu wvù fitele fi me nlese yî Waa Nyo' le wvù to nu ε duηce keηkoηen fô me le nya εkolε kew keekpwe nje yεm.

²¹ Κε è nulo é me ntune mbuwma Nyo' κε. Ε è nu λε è nεlo é wee enu teytey ê Nyo' εjise njefo wvù gεεle bonci, κε tu kpwe Klistu to nu εcici.

3

Bonci noo keelese fitele yî Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galeshia, ben nu la biyuη nen? Wee nu ε low ben e? Ε nu κε beη bò bó nu ε nele wase baanη no bó to taε Jisos Klistu yî kentam e ben ε yen lo endan e?

² Me ηgomte keembife fiεε fimwaan ê ben. Keyoy ke Nyo' le to to yî yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ε bee fiεε fi ben to yuwεε, lese fitele yî dvù le λε?

³ Ben yuηsene la nen? Ben κεw fiεε bô Keyoy ke Nyo' le, ε no nu wase keseen λε ben nu ke emεse ε è nu bô mvuηgay mvunen e?

⁴ Ben to yen ηγεw ε è nu wvu εcici le? Kecεεy, κε è to nu wvu εcici κε.

⁵ Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ê ben bvuu gee biηghaw bi mwεεm e ê ben εnteleη, gee nonen njefo ben gεεle bonci nuu njefo ben nu ε yuw saaka wvu εkumε Klistu ε lese fitele yî ye le λε?

⁶ Ε nu no bó saη εkumε Abla'am ê Nwa' Nyo' le λε, “Wvù to nu ε lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvù λε wvù nu wee wvu teytey.”

⁷ Ben eyen le le è nu bonyii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le bò looci nu kfuu di Abla'am e.

⁸ Nwa' Nyo' to nu ε yuu wase duŋce le Nyo' nu ke ejo bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bó enù teyey ê wvú ejise nje fitele fi bó nu ε lese yî ye le. E wvú mum fewce saaka wvù jee wvun ê Abla'am ε è bæe lo gayte le,

“Me nu nke embuw bitum bicii bi yî ekole ke nshê le nje yo.”

⁹ Nonen, fí ε no nu le bonyii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le nu ε Nyo' ε buw ten bó no wvú to buwee Abla'am wvù to nu ε lese fitele yî ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bò yene le bó nulo enu teyey ê Nyo' ejise njefo bó geele bonci nu ε bó tuule lon yî bikuu bibole, njefo bó nu ε saŋ le,

“Wee tfuu wvù baa ecee no bó saŋ ê Nwa' bonci le gee no bonci bocii gomte, nu ε wvú tuule lon yî ekole kew e.”

¹¹ Fí ε mum ε no duŋci naa endan le ke è nulo é Nyo' ejo wee le wvú nu teyey nje mweten geele bonci ke. E nu fiεε fi bó nu ε saŋ le,

“E nu ke wee wvù Nyo' nu ε jo le wvú nu teyey nje fitele fi wvú lese yî ye le wvù nu ke ekeŋke nshii.”

¹² Ke bonci keŋke fiεε keege bô nlese fitele yî Nyo' le ke, njefo “Wee wvù geele bonci nu ke ecee bii ke ε è nu bó le.”

¹³ Klistu to nu ε sum beene can lon wvù bonci too dvú le. Wvú to nu ε tuu bolon bosεεbeene yî ekole kew e, ε è nu no bó saŋ le,

---

3:7 Lum 4:11-12   **3:8** Kej 12:3   **3:9** Lum 4:16   **3:10** Dito 27:26; Jem 2:10   **3:11** Abk 2:4; Lum 1:17; 3:20   **3:12** Lew 18:5; Lum 10:5   **3:13** Dito 21:23; Lum 8:3; 2Kol 5:21

“Lon nu yî wee wvù bó nu ε njεyse yî kete le.”

¹⁴ Wvù to ge nonεn, wvu le mbuwma wvù Nyo' to nyaε ê Ablam eto ten fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le nje Klistu Jisos, é beene bò nu ε lese fitele yî ye le ekeηke ten Keyoy ke Nyo' le kè wvù to kawεε.

Ke bonci nulo ekose ηkawma Nyo' ke

¹⁵ Boom bo bwεεm e, beene ejo kenfewsεn yî mwεεm mvù bonyii ké no gee le. Ε bonyii seyse wase fiεε ε die kelew, tu ke è nulo é wee ebvuu ekose kenεε ebise fiεε yî dvù le ke.

¹⁶ Ekumε ηkawma wvu Nyo', nu ε wvù to kaw ε Ablam bô wan wvù nu ke ebuy ê kfuu diew e. Bó baa saη le, “Wvù nu fô boom bò nu ke ebuy ê kfuu diew e ke”, fi duηci le bó nu nteen ke. Fí duηci le fó jemyi ekumε wan mwaan. Ε wan wvun nu Klistu.

¹⁷ Fiεε fi me ηgomte keηγay nu le, Nyo' to nu ε ge ηkawma wvun, ε bilum ke fey gee ne bô kecow mbaanshe (430) ε wvù se nya bonci. No fí nu nonεn, ke è nulo é bonci bò to toε wase ejim ebvuu eto ekose monkan mò Nyo' to gbwolεε fwele, ege é fiεε fi wvù to kawεε ela εcici ke.

¹⁸ Ε fí fen nu le wee nulo ekeηke nnya yin ε è nu ke seke wvù gεele bonci, ke tu ke ε bvuu beε le Nyo' to kaw lo bonyii dvù ke. Geenεn, Nyo' to nya nnya yin ê Ablam bii no wvù to kawεε wvù dvù.

¹⁹ Shiee bonci è no nu la? Bó to bise bonci kee-duηci mwεεm mvù bonyii jayte ε kew nonεn gen buy naa seke wan wvun wvù Nyo' to gee ηkawma wvun ekumε wvù nu ke eto. Ε Nyo' mum nya bonci

3:14 3:2-5; Jue 2:28-32   **3:16** Kej 12:7; 17:7-8   **3:17** Ksm 12:40

3:18 Lum 4:14; 11:6   **3:19** Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2

ban ê bonceendaa bew mum nya can wee mvu le
 le wvú efese ê bonyii.

²⁰ Ke ben kee le é bonyii ne ε no seysee fiεε ε
 wee mvu nu ê bó enteleη, tu wvú nu fô bó le bocii.
 Geenεn, Nyo' nu ke mwaan.

²¹ No fí nu nonεn, tu è nulo é nci Nyo' ebvuu
 ekose fiεε fi wvú to kawεε le? Ke è nu naa lo é fí
 enu nonεn ke! E nci mvu to nu dvú wvú nulo enya
 nshii, tu è nulo é wee enu teytey ê Nyo' ejise nje wvú
 gεεle bonci cεεy cεεy.

²² Geenεn, Nwa' Nyo' gayte le wee tfuu nu nfwa
 ekuse jo bibefe. Fí ε mum ε no nu le ηkawma wvú
 Nyo' to kawεε fô wee wvú nu ε lese fitele yí Jisos
 Klistu le, nu ε è nu ke ekeηke ke wvuwee wee wvú
 nu ε lese fitele yí ye le.

Bonci to nu diεwe ndε wan e

²³ E to nu fwele ε Jisos baa to wase wvu le bonyii
 eleese fitele yí ye le, ε bonyii nu ê bonci kuse ε bó ε
 kay bó diεwe bonyii bo ncaw e ε no cεyte, gen buy
 seke Nyo' ke eduηce Jisos é bó eleese fitele yí ye le.

²⁴ Bonci to nu diεwe ndε wan wvú to shee hô
 bonyii nci gen buy seke Klistu to toε wvu le bonyii
 eleese fitele ε è nu yí ye le é Nyo' se jo bó le bó nu
 teytey ê wvú ejise.

²⁵ No Klistu nu ε to wase bonyii ε no leese fitele
 yí ye le, tu ke beene bεε can ndε wan wvun e ke.

²⁶ Ben bò nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nu
 wase boom bo Nyo' le nje fitele fi ben nu ε lese yí
 Klistu le.

27 Ben ekeè le wee tfuu wvù bó nu ε lese wase ê joo ε taashe wvù bô Klistu nu ε wvù ε tu wase bô Klistu fiεε fimwaan.

28 Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu wee Juu kenεε wee ketum ke. Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu nfwā kenεε waa yew ke, ε ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu diemsen kenεε kpwoon ke. Ben bocii nu wase fiεε fimwaan yî Klistu Jisos e.

29 No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Abła'am e, ε ben nu ke ekenke mwεem mvù Nyo' to kawεε Abła'am dvù.

4

1 Fiεε fi me ηgayte nu le, é wee nu keeke edie bvushew bvū ice le, geenen bεε wan caan, tu ke jεey jεey nu dvù bô nfwā ice naa no è cim kenke wvù bvushew bvudvu ke.

2 Wvù nu eyaw ke enu ê bonyii bomew taale fô wvù le ε bvushew bvudvu nu can bonyii bomew e ε bó taale fó, egen ebuy kefew kè ice seyse le.

3 ε nu ke no fí nu fô beene le. ε to nu seke beene to nu diεwe boom bo caan e, ε beene no nu bonfaw bo mwεem mvù saake yî wonj wvun e. *

4 ε kefew ke dīoo loocε kocen, ε Nyo' tum waa we ε wvù to, ε kpwoon boo wvù, ε wvù no nu ten ê bonci kuse.

5 Wvù to to wvu le wen esum bonyii bô nu ê bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diεwe boom bew e.

3:27 Lum 10:12; 1Kol 12:13; Kolo 3:9-11   3:27 Lum 6:3; Efε 4:24

3:29 3:7, 14, 18; 4:7   4:3 4:9-10   * 4:3 Mwεem mvù saake wonj wvun nelo enu bonci noo biyoy.   4:4 3:13; Jon 1:14

⁶ No Nyo' jo wase beene diεwε boom bew e nonεn, ε mum ε ciinse Keyoy ke Waa we le kí ε to yî yese beene le, ε ge beene ε no teje wvú le. “Abba, Icee wese!”

⁷ Fí nu le Nyo' nu ε ge wase ben ε fanε yaa bvuu nu bonfaw κε. Ben nu wase boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fí nu le ben nu ke ekeηκε mwεεm mvù wvú γεke fô boom bew e.

Baul fane le bonyii bo Galëshia nu ejay je

⁸ Ε to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' κε, ε ben no lemte bvunfaw can mwεεm mvù ben to joo le è nu bonyo' σε è nu bonyo' ηkuuη.

⁹ Geenεn, keseen no ben nu ε κιεε wase Nyo', κεnεε le keseen no Nyo' nu ε κιεε wase ben no me mbee keenγay, ben ε ghan nεε ε σε no gomte keetuu jim fô bonyo' bo εcici ban e bô nu σε bó κεηκε mvunγay ηkuuη. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la?

¹⁰ Ben γεεle mbam εdiuw yomew le è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yî kelum e, bamte bilum nje la?

¹¹ Ben gee nεn ε me nfane baay le lemme diem di me nlem ê ben enteleη nu ε la εcici.

¹² Boom bo bwεεm e, me ηkule lo can ê ben le ben ekumεn enù κε diεwε no me nu εκumε bonci, κε no me nto ηkumεnεε no nu diεwε ben e seke ben to nu σε bonci. Ben to ke baa ege wase fiεε fî befε fô me le κε.

4:6 Lum 8:15-16   **4:7** Lum 4:13; 8:17   **4:8** 1Kol 8:4-6   **4:9** Εφε 1:21; Kolo 2:8-23   **4:9** 1Kol 8:3; Kolo 2:15   **4:10** Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5   **4:12** 1Kol 9:19-21

13 Ben kee le seke fwele wvù me nto nfewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben nu njefo me nto nu beene nɛmte.

14 E naa no me nto nu yî kencem e nen, e kí nu diewe mmom e e yí e to fô ben e, ben to baa elewte, kenee nyensee me ke. E ben kaa fiisen lo me naa ke diewe nceendaa Nyo' mvu kenee diewe Klistu Jisos e kebee.

15 Ben to yuuke njon bô me sekekie, è kooyi la keseen? E nulo é me engay le é bó to gay lo le ben ebaaye ejise eyene enya ê me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú.

16 Me nu e ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseje keceey ê ben e?

17 Bonyii ba gomte keedunji le bó keñke shiee fô ben e baay, geenen e bó gomte ben yí fiε le e è yaa nu fi jee ke. Bó koonke le beene egawsen é ben ekeñke wase shiee e è nu fô bó le.

18 Fí jee le wee ekeñkè shiee fô wee le yí fiε fi jee le. Fifi nu leñ sekecii e è yaa nu ke seke me nu beene maan ke.

19 Boom bem bò nu shém yem, è nu ke diewe me mbee embvuu enkw lo lume dinen, en'yen ngew engen embuy no nce Klistu nu ke enu yí yene le!

20 Wee ejo e me mbe nu beene keseen, é me nse ñkiee je yí me enjeme jó ê ben. Fiε fi ben ge fin nu e bvufee e la lo me.

Jεy jεy boom bo Aba'am e

21 Ben bò gomte keenu ê bonci kuse, ben ke see ê me, ben yuuke ke fiε fi bonci jemyi?

²² Bó nu ε san λε Abla'am to keηke boom bolemσε bofeε, ε wvú to boke mvu bô nfwa, boo wvumvu bô kpweσε wvù leyεen.

²³ Nfwa wvun to boke wan ke no bó ké no boote boom bocii. Geenε ε kpwoon wvù leyεen boo we bii ηkawma wvù Nyo' to γεε le.

²⁴ Ε nulo é beene ejo fiεε fin diεwe kenfewsεn ke fiεε le. Bokεnε bo bofeε ban duηci monkan monfεem. 'Aga wvù to nu nfwa joo bvudvuu bvυ monkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii bo Islael yî kum wvù Sinay e. Bonyii bocii bô nu εκuse jo monkan modvu nu bonfaw.

²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvυ monkan mo yî kum wvù Sinay wvù nu won wvù Aλebia le, wvù bvυ joo ten bvudvuu bvυ kelaante kè Jelusalεm wvυ keseen e, njefo bonyii bo ê kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e ê bonci kuse.

²⁶ Geenε ε bonyii bo Jelusalεm wvù nu wvυ fowe le yaa nu bonfaw ke. Wvυwe Jelusalεm nu bwee wesebeene.

²⁷ Ε nu fiεε fi bó to sanεε λε,
“Wo wvù kpwoon wvù nu kase yaa boote ke, è lanlanjè.

Wo wvù ke baa lum wase wan, è kpwaakè dikie.
Ε keè λε boom bo kpwoon wvù bó nu ε base jim ê wvù le
nu ke eduule fele bo kpwoon wvù nu bô dweese le.”

²⁸ Nonεn boom bo bwεem e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawεε lenλεη no Abla'am to bokεε Aysik bii no Nyo' to kawεε.

4:22 Keη 16:15; 21:3   **4:23** Keη 17:18-19; Lum 4:17-20; 9:7-9

4:24 Ksm 19-20; Gal 3:23; 4:1; 5:1; Keη 16:1   **4:26** Ibu 12:22;

Mwm 21:2   **4:27** Yεsa 54:1

29 $\text{\textcircled{E}}$ to nu kefew kedvu le ϵ wan wvù bó to bokεε no bó boote boom bocii no bone bikaa εjim jo wvù è to nyaε Keyoy ke Nyo' le mvunḡay ϵ bó se boo wvù. $\text{\textcircled{E}}$ nu ke ten lenlen fiεε fi kooyi keseen.

30 Bó san̄ ê N̄wa' Nyo' le ekumε fiεε fin le la? Bó nu ϵ san̄ le,

“Kuḡε kpwoon wvù nu nfa wâ waa we bocii, njefo ke waa nfa nulo ke egaw bvushew wâ waa kpwoon wvù leyεεn e ke.”

31 No fí nu nonen boom bo bwεem e, fiεε fi me njemyi ficii duḡci le ke beene nu boom bo kpwoon wvù nu nfa le ke. Beene nu ϵ è nu boom bo kpwoon wvù leyεεn e.

5

Klistu nu ϵ bvuse wase beene yî bvunfaw e

1 Klistu to nu ϵ bvuse wase beene yî bvunfaw e. Wvù to bvuse nen, wvu le fo beene ebvuu enù yî bvunfaw e ekuse jo bonci ke. Nonen ben emum eleemè temyi. Fo ben ebvuu ebee eley ekuse jo kemmbun̄ ke bvunfaw e ke.

2 Ben eyekε eyuw fiεε fi me wvù Baul nu enjeme. $\text{\textcircled{E}}$ ben beḡe lo le bó etfuse ben yew é ben se no nu teytey ê Nyo' εjise, tu fiεε fi Klistu to geε fô ben e nu εcici.

3 Me mbvuu njemyi nciise le wee wemen wvù nu ϵ bee le bó etfuse wvù yew ekeè le wvù kenke keεεlè bonci bo Bojuu le bocii no bó nu.

4 Ben bocii bò gomte keenu teytey ê Nyo' εjise ϵ è nu nje ben geεle bonci, ekeè le ben nu ϵ gawsen

wase bikuu binen ben ε bo Klistu. Ben nu ε lan wase mbuwma Nyo'.

⁵ Fô beene le nu ε fiεε fi beene taale fwe yî dvú le nu le Nyo' nu ke ejo beene diεwε bonyii bò nu teytey ê wvú εjise le. Fifin nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le kè lemte yî yese beene le fele yî fitele fi beene lese yî Klistu le nu ε ge le beene ecεyte.

⁶ Ben ekeè le é wee nu ε wvú ε taashε wase bô Klistu Jisos, ε wvú nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa tfuse wvú yew ke, tu ke fifiε keηke fiεε keege ke. Fiεε fi nu shiee le nu fitele fi wvú lese yî Klistu le ε no dunçi yî keηkoηen e.

⁷ ε to nu fwele ε ben gee naa leη. ε ge yeε ben ε se lu keebii keceey e?

⁸ Ke è ge Nyo' wvù to teηεε ben fifin fiεε ke.

⁹ Ke ben kumyi ηgan wvù bó ké no maa le, “Kekuu kemwaan ε befe bô ntwaw?”

¹⁰ Me ηgeεle bvufee yî yene le nje Tata le ke ben nu ebi fiεε fi bonyii bomew gayte le efey fi è gayte me ke. ε wee wε wvù bvunsee bvufee bvunen, kenεε è nu yeε, nu ε Nyo' nu ke elan ηgew yî ye le.

¹¹ Boom bo bwεεm e, é è be nu le me mbεε nfewci le bó etfuuse bonyii yew ε bó se nu teytey ê Nyo' εjise, é bonyii ebvuu ebone bikaa ê me εjim nje la? Ke tu fiεε fi me nfewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e fin ε bonyii yuuke ε fi kaa saase lo bó yaa be bεε dvú ke.

¹² Fo bonyii ba bò jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu ε me ηgomte le bó emεse eson lo bikuu bibole.

13 Boom bo bwεεm e, Nyo' to nu ε tee wase ben wvu λε fo ben ebvuu elemtè bvunfaw ê bonci kuse κε. Geenεn, no ben yaa bεε bvunfaw e ê bonci kuse nonεn, fo ben emum ejo λε ben nulo egee no nyam ye yene gomte κε. Ben elemtè ε è nu fô boom bo bwee wene le yî kenkonεn e.

14 Ben egeè nonεn njefo bonci bocii nu ε taashe yî wvun wvu mwaan e λε,

“E koonkè waa bwoo no wo koonke εkolε kuw.”

15 Geenεn, é ben nε ε no nasene εbenεben diεwε bwé le, ε wee gomte keedie lo waa bwee, ε ben no yenè fô ben ke enε eyuwye bikuu binεn.

Κε wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le dunji ké bvuu no gee no nyam ye gomte κε

16 Fiεε fi me njemyi nu λε, ben eceè biì ε è nu no Keyoy ke Nyo' le dunji ê ben, nonεn ben saa ebvuu egeè ε è nu no nyam ye yene shieele λε ben egeè κε.

17 Me njemyi nεn njefo κε fiεε fi nyam ye shieele nu fi Keyoy ke Nyo' le shieele κε. E κε fi Keyoy ke Nyo' le shieele nu fi nyam ye shieele κε. Κε mwεεm mvu mvunfεεm mvun nu yî fiεε le fimwaan κε. E nu fiεε fi κε è nulo é ben egeè fiεε fi ben gomte κε.

18 E ben cee bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le dunji ê ben, ben saa ebvuu enù εkuse jo bonci κε.

19 Mwεεm mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvú κε. E nu keejaanke kenjan bô keekpwawci mwεεm ekumε kenjan noo keecee nce nnyεn kenjan.

5:13 1Kol 6:12; 10:23-24; 1Bi 2:16   **5:14** Λεw 19:18; Lum 13:9

5:15 Jεm 4:1-2   **5:16** 5:25; Lum 8:2-13   **5:17** Lum 7:13-23   **5:18** Lum 6:14; 7:4   **5:19** Lum 1:28-32; 1Kol 6:9-10; Εfe 5:3-5; Kolo 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Bi 4:3; Mwm 22:15

20 Ε è bvuu nu keebunlee bonyo' bo εcici bô kee-laale κενεε fiεηke diam. Ε è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, ghεεke κενghεw, κενke shém yì ton'yεεν bô fô wee le keekpwawci κε ε è nu εkole kew. Ε è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii εκεηκε ye ηgoo.

21 Ε è nu τεν keebene kendon, wuu mbvuum ε mó koole bô keewukene yole noo keegeε mvumew mwεεm diεwε mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ê ben le, κε bonyii bô gee mvumvun mwεεm yaa nu ke εκεηκε bvudvuu ente jo bvunfon bvυ Nyo' le κε.

22 Geenεn, ε mwεεm mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, κενκοηεν, nlanlan, nyεkeey, shém yì kuulεεν, fitele fi jee, κενγε κè jee, keeleeme yì κεεεy e,

23 keebonene κενγε, noo keekemsene bô εkole. Κε nci mvu nu dvú wvù kicine mwεεm mvun κε.

24 Bonyii bô è nu bo Klistu Jisos e nu ε ta wase nyam ye yibo bô mwεεm mvù befe mvù nyam ye yì ηεyτε shieele yì kentam ke Jisos e.

25 No beene cee keseen yì mvunγay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeè mwεεm bii κε no Keyoy kedvu duηci.

26 Fo beene ebenseè ye yì εcici κε. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew κε. Fo beene ebenè kendon bô bonyii bomew κε.

6

Bonyii bo Nyo' le efici bikuu bibole

5:22 Εφε 5:9   5:23 1Tim 1:9; 2Bi 1:6   5:24 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6   5:25 5:16; 1Kol 6:19; Εφε 4:30   5:26 Lum 12:10; Fili 2:3

¹ Boom bo bwεεm e, é ben nε ε yεn ε wee mvù ben e ε ge fiεε fi befe, é ben bò cee nce no Keyoy ke Nyo' le dunji mom keetefe wvù é wvù ebuy ê kebefε kedvu εnte. Geenεn, wee dioo teete no teete wεε eyεnè fo wvù tεn eley mmom e egbwe.

² Ben efici boom bo bwee wene le bô bonjεw bobole. E ben gee nonεn tu ben gεεle nci Klistu.

³ E wee joo εkolε kew le wen nu fiεε, sε wvù nu fimwεtεn ηkuuη, tu wvù lεεle kε ε è nu εkolε kew.

⁴ Wee tfuu etaa mwεεm mvù wvù gee, eyεn laa wen gee leη ε. E wvù fεn gee leη, é wvù sε no saale ye fô εkolε kew e. Geenεn fo wvù esaalè ye fewsene εkolε kew bô wee mvu kε.

⁵ Ben ekeè le wee tfuu keηke keetuule bwew bvujite.

⁶ E wee yεεyi wee bô diεw Nyo', é wee wvù bó yεεyi wvù gaw mwεεm mwew mvù Nyo' nya wvù dvù nya wee wvù yεεyi wvù wvudvu dvù.

⁷ Fo ben elεlè bikuu binεn joo le Nyo' nu keyuη kε. Ben ekeè le fiεε fi wee jewyi nu kε fí fi wvù nu ke egbwele.

⁸ E wee jewε ye ηgow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvù nu ke egbwele kε ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fi è nu kpwe. E wee jewε ye ηgow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvù nu ke egbwele nshii wvù mεy lo wvù Keyoy ke Nyo' le nyaa.

⁹ Fo beene ke ewεle keεgee mwεεm mvù jee kε, njefo kefew nu ke eto ekocεn é beene ekeηke sεw wvudvu fεn é beene baa edose kε.

6:1 Mat 18:15; Jem 5:19; 1Kol 10:12   **6:2** 1Kol 9:21; 2Kol 11:29

6:3 1Kol 4:7   **6:5** Lum 2:6; 14:12   **6:6** 1Kol 9:11, 14   **6:8** Jon 3:6; 6:63; Lum 8:6, 13   **6:9** 2Tes 3:13

10 Nonen yî kefew e kecii kè beene keŋke je, ε beene no geè ke mwεem mvù jee fô bonyii bocii le εfey mvunciim fô boba bò nu ê kfuu di bonyii bo mbee le.

Ngayma Baul fô Bonyii bo Galeshia le

11 Ben nu ε yen no ejise ŋwa' yo fen nu ε fanken e? ε saŋ me bô kebo kem.

12 Bonyii ba bò kane le bó etfuuse ben yew nu bò gomte keesaale ye yî mwεem mvu yî nyam ye le, ε bó gee nonen wvu le fo bonyii ke ebone bikaa ê bó ejim nje bó fewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e.

13 Naa ke bonyii bò bó nu ε tfuse wase bó yew yaa cim gεele bonci bocii ke. Geen ε bó gomte ke le bó dioo ε tfuse ben yew emum ekfune gvuw le ben nu ε ge fiε fi bó shieele yî yene le.

14 Geen fô me le, ke è nu naa lo é me ŋke en'yuu enkfune gvuw yî fiε fimew e εfey yî saaka wvù le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe yî kentam e ke. ε nu fiε fi mwεem mvu yî nshε le nu ε kpwe wase fô me le, me ε ŋkpwe ten fô mvù le.

15 ε wee nu ε bó ε tfuse wvù yew kenεε bó baa etfuse, tu ke fifiε keŋke fiε keege ke. Fiε fi kuuke nu le Nyo' eseyse wee é wvù enù wee wvu fwε.

16 Kembonen ke Nyo' le bô shen ye eto fô bonyii bocii bò bii je yin e, bò nu wase bonyii bo Islael bo Nyo' le.

6:10 Jon 13:34; Lum 12:10; 13:8; 14:15; 1Kol 8:1; 13; 2Kol 8:7-8; Gal 5:6, 13-14; Εfe 5:2; Fili 2:2; 1Tes 3:12; 4:9; 1Tim 1:5; Ibu 13:1; 2Bi 1:7

6:11 1Kol 16:21   **6:12** 5:2, 11   **6:14** 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19   **6:15** 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Εfe 4:24   **6:16** Mben 125:4-5

¹⁷ Ε κew keseen e ε γεν lo, fo wee ebvuu eshiike me κε, njefo bolule bō nu yî yem e duñci le me nu wee Jisos.

¹⁸ Boom bo bwεem e, me mbunlee le Tata we-sebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bō kem-bonen kew é kí efici biyoy binen. Fí enù nonen.

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monɛm
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e